

Załącznik do wniosku o przeprowadzenie przewodu habilitacyjnego

dr Michał Krakowiak

Katedra Postępowania Cywilnego I

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu Łódzkiego

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych habilitanta

Wstęp

Stosownie do dyspozycji art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz do przepisów rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przedkładam Wysokiej Komisji niniejszy autoreferat, sporządzony dla celów postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Autoreferat, stosownie do kryteriów oceny, wyrażonych w rozporządzeniach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku i 26 września 2016 roku, podzielony jest na następujące części:

1. Imię i nazwisko.
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytuł rozprawy doktorskiej.
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.
4. Wskazanie osiągnięcia naukowego, wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, w ramach którego przedstawiono omówienie celu naukowego pracy oraz wskazanie osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych i form aktywności naukowej oraz działalności popularyzującej naukę.

- 1. Imię i nazwisko:** Michał Krakowiak
- 2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytuł rozprawy doktorskiej:**

- 1998 – 2013 – studia stacjonarne na kierunku Prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego (studia zakończone z wynikiem bardzo dobrym; uchwałą Senatu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 8 grudnia 2003 roku przyznano mi Medal za Chlubne Studia),
- 29 kwietnia 2003 roku – egzamin magisterski w Katedrze Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji UŁ, złożony z wynikiem bardzo dobrym, tytuł zawodowy: magister (praca magisterska pt. „Wyjawienie majątku w ujęciu dynamicznym” przygotowana pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Janusza Jankowskiego),
- 19 czerwca 2009 roku obrona rozprawy doktorskiej pt. „Egzekucja przez zarząd przymusowy” (promotor: prof. zw. dr. hab. Janusz Jankowski, recenzenci: prof. dr. hab. Andrzej Jakubecki, prof. dr. hab. Sławomir Cieślak), nadanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych w zakresie prawa uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji UŁ z dnia 19 czerwca 2009 roku.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- od 1 października 2003 roku do chwili obecnej jestem zatrudniony w Katedrze Postępowania Cywilnego I na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, do września 2009 roku jako asystent, a od października 2009 roku jako adiunkt,
- od 1 października 2003 roku do 30 września 2006 roku odbyłem aplikację sądową w okręgu Sądu Okręgowego w Łodzi, zakończoną egzaminem sędziowskim złożonym w dniach 1, 5 i 20 września 2006 roku z wynikiem ogólnym: bardzo dobry plus. Od dnia 29 marca 2007 roku pełniłem czynności sędziowskie jako asesor sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, a z dniem 21 kwietnia 2009 roku zostałem powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi.

4. Wskazanie osiągnięcia naukowego, wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

Monografią, którą przedstawiam, zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki jest książka pt. „**Suma przymusowa w polskim postępowaniu cywilnym**”, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2017, ss. XXXVIII + 239, ISBN 978-83-255-9895-2.

Omówienie celu naukowego pracy

W ramach pracy naukowej moje zainteresowania koncentrują się przede wszystkim wokół zagadnień związanych z sądowym postępowaniem egzekucyjnym. Rozprawę doktorską poświęciłem przedstawieniu szczególnego sposobu egzekucji świadczeń pieniężnych przeciwko dłużnikom prowadzącym działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego – egzekucji przez zarząd przymusowy. Natomiast po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa rozpocząłem badania nad egzekucją świadczeń niepieniężnych, przy czym zarówno uregulowaną w polskim Kodeksie postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.), jak i w prawie obcym, w szczególności prawie francuskim, włoskim i hiszpańskim.

Rozprawa jest poświęcona zważającemu omówieniu instytucji sumy przymusowej wprowadzonej do polskiego Kodeksu postępowania cywilnego w przepisach art. 598¹⁵ – 598²², art. 756², 1050¹ i 1051¹.

Za wyborem tego tematu przemawiało szereg argumentów. Otóż, polski ustawodawca poszukując nowych, skutecznych środków procesowych odwołał się do instytucji wzorowanej na francuskim modelu *astreinte*. W tym miejscu warto już podkreślić, że termin *astreinte* pochodzi od łacińskiego słowa *adstringere* – zmuszać, przymuszać, naciskać, nękać, niepokoić (fr. *astreindre*, wł. *costringere*, hiszp. *apretar*), z którym bezpośrednio identyfikuje się pojęcie środka przymusu. W przenośni, zaś słowo to oznacza: poskramiać, wymuszać, zniewalać.

Pomimo upływu już ponad pięciu lat od chwili wprowadzenia do polskiego k.p.c. instytucji sumy przymusowej, nie została ona dotychczas poddana szczegółowej analizie naukowej, jak również brak pogłębionych wypowiedzi judykatury na ten temat. Celem badań podjętych w pracy była analiza polskiej sumy przymusowej w szerokim aspekcie podziału środków przymusu na bezpośrednie i pośrednie. Należy podkreślić, że dotychczas w polskiej nauce postępowania cywilnego nie czyniono powszechnie takiego rozróżnienia w ramach środków przymusu. Inaczej jest w piśmiennictwie obcym, gdzie dokonano rozróżnienia na egzekucję bezpośrednią oraz egzekucję pośrednią. Przyjęto, że egzekucja bezpośrednia ma miejsce wówczas, gdy bierność dłużnika zostaje zastąpiona działaniem organu egzekucyjnego, tak aby uzyskać od niego to, co musiał wykonać. Wówczas aktywność organu zastępuje bezczynność dłużnika. Organ egzekucyjny wywiera wpływ na prawa i majątek dłużnika. Sposób działania, który podejmuje organ egzekucyjny ściśle powiązany jest z rodzajem aktywności, którą musiałby podjąć sam dłużnik. Działanie organu jest niezależne od woli dłużnika i dotyczy tych samych rzeczy, których miały dotyczyć czynności dłużnika. Podkreśla się niezbędną tożsamość pomiędzy zastępczym zachowaniem organu, a zachowaniem zastępowanym. Nie może w tym przypadku wystąpić niespójność, gdyż wówczas wierzyciel nie uzyska tego, co należy mu się zgodnie z prawem materialnym, np.: jeśli organ egzekucyjny – w przypadku niewykonania obowiązku wydania oznaczonej rzeczy – zamiast zabrać i oddać wierzycielowi tę rzecz, do której ma on prawo, sprzedaje ją i przekaże uzyskane w ten sposób pieniądze, wierzyciel otrzyma korzyść, która nie należy mu się stosownie do prawa materialnego, tj. sumę pieniędzy zamiast oznaczonej rzeczy. Trzeba zaznaczyć, że bezpośrednie środki egzekucyjne mogą być stosowane wyłącznie w celu wykonania takich orzeczeń, których charakter prawny nie wymaga udziału zobowiązanego. W przeciwnym wypadku, jedynym środkiem bezpośrednim, który mógłby zostać podjęty w celu wykonania orzeczenia, byłby przymus fizyczny stosowany bezpośrednio względem zobowiązanego, co jest niedopuszczalne w nowoczesnych porządkach prawnych.

W piśmiennictwie obcym przyjęto zaś, że gdy przedmiotem egzekucji są obowiązki o charakterze niezastępowalnym konieczne jest wszczęcie egzekucji pośredniej. Jej celem jest skłonienie dłużnika do spełnienia świadczenia; może to nastąpić poprzez nałożenie na niego negatywnych konsekwencji niewykonania orzeczenia, stanowiących dla dłużnika znacznie cięższe obciążenie niż samo wykonanie obowiązku. Konsekwencje te mają charakter cywilny bądź karny. Egzekucja pośrednia ma zatem miejsce wtedy, gdy dłużnik skłaniany jest do wykonania zobowiązania poprzez zagrożenie nałożenia na niego środków przymusu w postaci sankcji cywilnych lub karnych. Egzekucja pośrednia z cywilnymi środkami

przymusu występuje, gdy na dłużnika nakłada się obowiązek zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej za każdy kolejny okres niespełniania świadczenia lub za każde kolejne naruszenie obowiązku zaniechania. Beneficjentem uiszczonej sumy może być skarb państwa albo inna instytucja publiczna, lub przeciwnik procesowy (wierzyciel). Środkiem przymusu w ostatnim wskazanym przypadku jest właśnie francuski model *astreinte*, na którym polski ustawodawca oparł sumę przymusową. Natomiast egzekucja pośrednia z karnymi środkami przymusu ma miejsce wówczas, gdy naruszenie obowiązków niepieniężnych przez dłużnika przyrównuje się do czynu zabronionego. Taki model regulacji przyjęto m.in. w prawie niemieckim (*Zwangsstrafen*) i angielskim (*contempt of court*). Co do rozumienia pośrednich środków egzekucyjnych wskazano w nauce obcej, że są to takie środki, które prowadzą do realizacji obowiązku przez dłużnika poprzez wywarcie przymusu na jego wolę. Są to środki, których przedmiotem nie jest bezpośrednie spełnienie świadczenia, lecz skierowanie woli zobowiązanego na wykonanie orzeczenia sądu. Pośrednie środki egzekucyjne znajdują zastosowanie do wszystkich typów obowiązków, ponieważ zawsze najdoskonalszym sposobem wykonania orzeczenia sądu, tak długo, jak funkcjonuje w obrocie prawnym, jest spełnienie świadczenia w całości przez samego dłużnika. Należy podkreślić, że taki model ma tym większe znaczenie, jeżeli dotyczy egzekucji obowiązków o charakterze osobistym, których nie obejmuje egzekucja bezpośrednia.

Celem badań podjętych w pracy jest analiza polskiej sumy przymusowej, którą ustawodawca oderwał od postępowania egzekucyjnego i wprowadził jako instrument nacisku na podmiot zobowiązany do wykonania zobowiązania także w postępowaniu nieprocesowym i zabezpieczającym. Rozważania prawne o sumie przymusowej jako instytucji uniwersalnej zestawiono z odrębnym badaniem jej w poszczególnych postępowaniach, tj. w postępowaniu o wykonywanie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ – 598²²), postępowaniu zabezpieczającym (art. 756²) oraz postępowaniu egzekucyjnym (art. 1050¹ i 1051¹).

Kolejną – niezbędną – płaszczyzną przyjętą do badań jest przedstawienie obok polskiej instytucji sumy przymusowej, także francuskiego modelu *astreinte* oraz innych środków przymusu pośredniego, występujących w obcych postępowaniach cywilnych, tj. niemieckiego *Zwangsstrafen* oraz instytucji anglosaskich: *injunction*, *contempt of court*, *decree of specific performance*.

Wybór takiego tematu pracy zdeterminował przyjęcie do badań, metody formalno-dogmatycznej oraz prawnoporównawczej.

Ze względu na to, że suma przymusowa była dotychczas konstrukcją zupełnie obcą w polskim postępowaniu cywilnym, niezwykle istotne znaczenie dla niniejszej pracy mają

badania prawnoporównawcze i odwołanie się, w szczególności do literatury francuskiej, włoskiej i hiszpańskiej. Należy podkreślić, że do analizy obcych regulacji prawnych wybrano te, w których wprowadzono środki wprost wzorowane na francuskim modelu *astreinte* oraz środki procesowe zbliżone swym charakterem do *astreinte*. Z opisanych względów, w opracowaniu poza szczegółowymi rozważaniami na temat środka egzekucji pośredniej we francuskim porządku prawnym (*astreinte*), dokonano analizy modelu *astreinte* w dwunastu wybranych ustawodawstwach, tj. w prawie państw unii ekonomicznej Beneluksu (Belgii, Holandii i Luksemburga), prawie włoskim, hiszpańskim, portugalskim, prawie Specjalnego Regionu Administracyjnego Makau, prawie argentyńskim, boliwijskim, brazylijskim, Republiki Dominikany, meksykańskim, peruwiańskim, urugwajskim. Tak szeroki zakres ustawodawstw obcych, zarówno europejskich, jak i pozaeuropejskich przyjętych do badań, pozwolił ustalić różną drogę i sposób transpozycji modelu *astreinte* oraz jego zakres, w szczególności, czy model ten przejęto wprost, czy też z modyfikacjami, a jeśli tak, to z jak głębokimi, czy zastosowanie instytucji ograniczono do prawa cywilnego, czy rozszerzono jej zakres także na inne gałęzie prawa. Interesujące jest również to, w jaki sposób model *astreinte* został przyjęty przez przedstawicieli doktryny i orzecznictwo poszczególnych państw. Należy podkreślić, że z uwagi na temat pracy, komparatystyka prawnicza spełnia niezwykle ważną funkcję poznawczą.

Przedstawiona praca podzielona jest na sześć rozdziałów, które poprzedzono wprowadzeniem autora.

W **rozdziale pierwszym** poddano analizie modele środków przymusu pośredniego w postępowaniu cywilnym. Nie można bowiem przejść do dalszych rozważań nad sumą przymusową bez przedstawienia modeli teoretycznych dotyczących środków przymusu. W tej części pracy na wstępie dokonano precyzyjnego rozróżnienia pomiędzy sądową egzekucją bezpośrednią i pośrednią. Następnie omówiono instytucję *astreinte* jako środek egzekucji pośredniej we francuskim porządku prawnym, koncentrując uwagę na genezie *astreinte*, pojęciu oraz definicja *astreinte*, rodzajach *astreinte*, zakresie zastosowania instytucji, zabezpieczeniu kwoty należnej z tytułu *astreinte* oraz likwidacji *astreinte*. W dalszej kolejności należało przejść do przedstawienia środków egzekucji pośredniej w niemieckim porządku prawnym (*Zwangsstrafen*), które są związane z egzekucją czynności niezastępowalnych oraz egzekucją nieprzeszkadzania czynności wierzyciela lub zaniechania czynności. Rozdział pierwszy zakończono omówieniem interesujących rozwiązań dotyczących środków prawnych o charakterze pośrednim w systemie anglosaskim, w postaci:

injunction, contempt of court, decree of specific performance. Można zauważyć, że szczególnie ciekawa jest geneza wymienionych środków, w tym słynny kazus generała *Andrew Jacksona* (późniejszego prezydenta Stanów Zjednoczonych) oraz sprawa *Rex v. Almon* prowadzona przez sędziego *Wilmot*. Ponadto interesujące jest odnalezienie przykładów odwołania się do środków prawnych o charakterze pośrednim w sztukach *William Shakespeare'a* „Henry IV. Part 2”, w akcie 5, scenie 2 oraz „The Lives of the Chief Justices of England”. W pracy przywołano także rozwiązania prawa amerykańskiego.

W **rozdziale drugim** został przedstawiony francuski model *astreinte* w prawie państw obcych oraz ustawodawstwie wspólnotowym. Jak już wcześniej wskazano, w pracy odwołano się do rozwiązań prawa państw Beneluksu (Belgii, Holandii i Luksemburga), prawa włoskiego, hiszpańskiego, portugalskiego, Specjalnego Regionu Administracyjnego Makau, argentyńskiego, boliwijskiego, brazylijskiego, Republiki Dominikany, meksykańskiego, peruwiańskiego i urugwajskiego. Ponadto, mając na uwadze, że integracja europejska wpłynęła także na dyscyplinę egzekucji orzeczeń cywilnych, w tym na egzekucję pośrednią, poprzez stopniowe zapewnienie na poziomie ustawodawstwa unijnego, instrumentów harmonizacji między poszczególnymi państwami członkowskimi mechanizmów ochrony konkretnych praw oraz poprzez wyeliminowanie problemu obiegu i skuteczności orzeczeń sądowych zawierających środki przymusu o charakterze pośrednim na terytorium Unii Europejskiej (UE) – rozdział drugi zakończono omówieniem harmonizacji ustawodawstwa Unii Europejskiej w przedstawionym zakresie.

W **rozdziale trzecim** podjąłem istotne rozważania nad charakterem prawnym polskiej sumy przymusowej. Zważywszy, że ustawodawca recypował do przepisów k.p.c. francuskie rozwiązanie prawne, nieznane dotychczas ustawie, klasyfikacja sumy przymusowej oraz jej charakter prawny nasuwają poważne wątpliwości. Trudności sprawia już samo zakwalifikowanie sumy przymusowej w systemie egzekucyjnych środków prawnych. Podejmując próbę ustalenia charakteru prawnego omawianej instytucji, pamiętałem, że pochodzi ona oryginalnie z francuskiego porządku prawnego, w którym wykształciła się w orzecznictwie sądów. Analizując charakter sumy przymusowej w prawie polskim, odwołałem się także do poglądów wyrażonych w literaturze romańskiej, przede wszystkim francuskiej i włoskiej. Dla właściwego ujęcia omawianej instytucji, uznałem, że jest zasadne prowadzenie rozważań odrębnie na kilku płaszczyznach, tj. w aspekcie środków egzekucyjnych, i szerzej – środków przymusu. Następnie przeszedłem do badania charakteru prawnego sumy przymusowej ze względu na jej funkcję. W ramach tych rozważań należało zwrócić szczególną uwagę na podłoże materialnoprawne instytucji jako środka represyjnego.

Z punktu widzenia charakteru prawnego sumy przymusowej istotne było także wprowadzenie rozróżnienia na środek personalny i majątkowy. W ostatniej części rozdziału trzeciego podjąłem próbę zdefiniowania analizowanej instytucji.

W **rozdziale czwartym** poddano szczegółowym badaniom zagadnienie sumy przymusowej w postępowaniu o wykonywanie kontaktów z dzieckiem. Rozważania rozpoczęto od omówienia genezy polskiego postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem, w tym wprowadzenie nowego postępowania opiekuńczego do k.p.c. – o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, a następnie wprowadzenie już samego postępowania opiekuńczego o wykonywanie kontaktów z dzieckiem. W ramach badań prawnoporównawczych przedstawiłem także trzy różne modele przyjęte w innych państwach, tj. w prawie hiszpańskim, włoskim i niemieckim. Następnie – dla zachowania prawidłowej konstrukcji pracy – omówiłem podstawę materialnoprawną postępowania o wykonywanie kontaktów z dzieckiem, tak aby w dalszej części rozdziału móc przejść do analizy etapów tego postępowania, w związku z nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej, tj. etap pierwszy: zagrożenie nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej oraz etap drugi: nakazanie zapłaty sumy pieniężnej.

W **rozdziale piątym** przeanalizowałem sumę przymusową w postępowaniu zabezpieczającym. Należało skoncentrować uwagę na zakresie zastosowania instytucji sumy przymusowej w udzieleniu zabezpieczenia, umiejscowieniu sumy przymusowej w ramach podziału zabezpieczenia na zabezpieczenie konserwacyjne i nowacyjne, wpływie orzeczenia w przedmiocie zagrożenia sumą przymusową w postępowaniu zabezpieczającym na przymusowe wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia oraz na zagadnieniu wpływu upadku postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia na sumę przymusową.

W ostatnim **rozdziale szóstym** zająłem się sumą przymusową w postępowaniu egzekucyjnym. Szczegółowe rozważania należało poprzedzić ustaleniem zakresu przedmiotowego zastosowania sumy przymusowej w egzekucji świadczeń niepieniężnych, w tym w egzekucji czynności niezastępowalnych oraz egzekucji obowiązku zaniechania czynności lub nieprzeszkadzania przez dłużnika czynności wierzyciela. Z punktu widzenia tematu rozdziału szóstego, zasadniczą jego część stanowią zagadnienia związane z etapami postępowania w związku z nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej, czyli zagrożeniem nakazania zapłaty sumy pieniężnej oraz już samym nakazaniem jej zapłaty. W tej części pracy niezbędne było przeanalizowanie stosunku sumy przymusowej do grzywny i aresztu,

przesłanek zagrożenia nakazaniem zapłaty sumy przymusowej, sposobu jej określenia, podwyższenia wysokości sumy przymusowej.

Wskazanie osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Analiza opisanych wyżej zagadnień pozwoliła poczynić szereg ważnych ustaleń w aspekcie sumy przymusowej w polskim postępowaniu cywilnym.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż wynikiem podjętych badań jest ustalenie kwestii terminologicznych związanych z instytucją polskiej sumy przymusowej. Otóż, suma przymusowa jest instytucją niewątpliwie wzorowana na francuskim *astreinte*, jednakże polski ustawodawca nie sformułował jej nazwy własnej, ani nie zdefiniował w kategoriach żadnego znanego dotychczas środka procesowego. Ustawodawca konsekwentnie posługuje się w przepisach k.p.c. zwrotem „nakazania zapłaty na rzecz osoby uprawnionej (uprawnionego lub wierzyciela) oznaczonej (określonej) sumy pieniężnej” (zob. art. 598¹⁵ § 1 i 2, 598¹⁶ § 1 i 2, 756² § 1, 1050¹ § 1 i 1051¹ § 1). Dlatego określając środek prawny oparty na konstrukcji *astreinte* można odwołać się do bezpośredniego tłumaczenia tego francuskiego pojęcia, które pochodzi od łacińskiego słowa *adstringere* – zmuszać, przymuszać, naciskać, nękać, niepokoić. W toku badań ustalono, że polski ustawodawca w uzasadnieniu do projektu ustawy wprowadzającej do k.p.c. nowe postępowanie w sprawach opiekuńczych o wykonywanie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ – 598²²) wprost odwołał się do pojęcia „sumy przymusowej”, błędnie uznając, że słowo *astreinte* dosłownie oznacza sumę przymusową. Jednakże ustaliłem, że zwrot „suma przymusowa” jest równoważne treściowo z francuskim wyrażeniem *astreinte*. Dlatego w pracy posłużono się pojęciem sumy przymusowej jako terminem uniwersalnym dla wszystkich postępowań cywilnych, w których odwołano się do analizowanej instytucji. Przyjąłem, że jest to pojęcie najlepiej oddające istotę i charakter procesowy tego środka, a zarazem w pewnym stopniu już zakorzenione w polskiej nauce postępowania cywilnego. Z drugiej strony, doszedłem do wniosku, iż dopuszczalne jest używanie terminu *astreinte*, w jego oryginalnym języku, tak jak uznali także przedstawiciele doktryny hiszpańskiej. Należy bowiem zwrócić uwagę na rozwój prawa porównawczego i ogólną internacjonalizację prawa, a w konsekwencji tych zdarzeń, na wykorzystywanie w doktrynach prawa różnych państw zbliżonych koncepcji i pojęć.

Kolejnym istotnym wynikiem badań na płaszczyźnie szerokiej analizy europejskich i pozaeuropejskich porządków prawnych, jest wniosek o istotnym wzroście znaczenia środków przymusu pośredniego w postępowaniu cywilnym, które zdefiniowałem, jako środki prowadzące do realizacji obowiązku przez podmiot zobowiązany w drodze wywarcia przymusu na jego wolę. Są to środki, których przedmiotem nie jest bezpośrednie spełnienie świadczenia, lecz skierowanie woli zobowiązanego na wykonanie orzeczenia sądu. W toku badań zauważono, że obowiązujący dotychczas w prawie polskim wyłączny system grzywnien z zamianą na areszt jest nieefektywny i nie spełnia dostatecznie swej funkcji w zmieniających się warunkach społeczno – gospodarczych. Natomiast środek przymusu pośredniego oparty na konstrukcji prawnej *astreinte* jest wykorzystywany nie tylko w egzekucji świadczeń niepieniężnych, lecz także w innych postępowaniach sądowych, których istota polega na zmuszeniu zobowiązanego do wykonania ciążącego na nim obowiązku. Z badań prawnoporównawczych wynika, że najszerszy zakres dopuszczalności zastosowania tego środka odnajdujemy w prawie francuskim, co jest zrozumiałe ze względu na jego oryginalne pochodzenie właśnie z orzecznictwa sądów francuskich. *Astreinte* można bowiem zastosować przy każdym zobowiązaniu stwierdzonym w decyzji, orzeczeniu i wyroku. Środek ten ma prowadzić do wykonania aktu władzy publicznej i łączy się z innymi środkami prawnymi przewidzianymi w umowie zawartej przez strony, takimi jak: odsetki, klauzula o wynagrodzeniu szkód. Z przepisów prawa francuskiego wprost wynika, że *astreinte* może zostać nałożone przez każdego sędziego, bez żadnych ograniczeń, nawet z urzędu, aby zapewnić wykonanie wydanego rozstrzygnięcia. *Astreinte* może nałożyć również dopiero sędzia egzekucyjny na decyzję innego sędziego, jeżeli okoliczności sprawy to uzasadniają.

Badania historycznoporównawcze doprowadziły do wniosku, iż w prawie polskim można odnaleźć środek prawny, który w swej istocie odpowiadał typowej instytucji egzekucji pośredniej. Głównym organem egzekucyjnym w XIV i XV w. był starosta grodowy, który wykonywał wyroki przy użyciu siły; było to jego prawo, a zarazem obowiązek. Obowiązek wykonania wyroku przez starostę opatrzone sankcją karną, zwiększającą się wraz z upływem czasu, np.: w 1505 r. na starostę niewykonującego wyroku nakładano karę 100 grzywnien, której beneficjentem był skarb królewski, w przypadku ostatecznego niewykonania wyroku. Od 1523 r., czyli wprowadzenia *Formula Processus*, kara ta była wypłacana po połowie na rzecz skarbu królewskiego i wierzyciela, który wnosił o egzekucję wyroku, zaś od 1538 r. całość sumy otrzymywał już tylko wierzyciel.

Niezwykle istotnym wynikiem badań są również ustalenia dotyczące charakteru prawnego sumy przymusowej, dotychczas nierozważanego szeroko w polskiej nauce. Ustalono, że ustawodawca umieszczając przepisy o sumie przymusowej w k.p.c. nadał jej przede wszystkim charakter procesowy, czyli publiczny, nie zaś prywatny, a zatem nie podlega ona umowie stron. Z drugiej strony, jak wywiedziono w pracy, nakazanie zapłaty dłużnikowi oznaczonej sumy pieniężnej jest również środkiem represyjnym, który kreuje nowy obowiązek i to obowiązek zapłaty, w oderwaniu od dalszego biegu samego postępowania dotyczącego wykonania obowiązku niepieniężnego. W kwestii charakteru materialnoprawnego sumy przymusowej zaproponowano odwołanie się do konstrukcji cywilnoprawnej kary ustawowej (art. 485 k.c.). Zauważyłem, że kara ustawowa jako sankcja za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania niepieniężnego służy zabezpieczeniu ich wykonania i przysługuje bez względu na wysokość szkody poniesionej przez wierzyciela. Zaproponowano zatem przyjęcie stanowiska o podwójnym charakterze procesowym i materialnoprawnym sumy przymusowej. Ponadto w ramach postulatu *de lege ferenda*, zaproponowano rozważenie wprowadzenia do k.p.c., w przepisach o zasadach wyrokowania (art. 316 i n.), uniwersalnej regulacji przyznającej sądowi orzekającemu, na wniosek strony czynnej postępowania, fakultatywne uprawnienie do zagrożenia pozwanemu (uczestnikowi) zapłaty oznaczonej kwoty pieniężnej, na wypadek niespełnienia zasądanego świadczenia dobrowolnie. Ta nowa zasada wyrokowania mogłaby dotyczyć zarówno orzeczeń, w których sąd uwzględnił roszczenie niepieniężne, jak i pieniężne; natomiast poprzez art. 13 § 2 k.p.c. znajdowałyby zastosowanie także w postępowaniu nieprocesowym i zabezpieczającym. Zaproponowane rozwiązanie prawne stanowiłoby skuteczny środek zwiększający efektywność postępowania cywilnego, zwłaszcza, że aktualnie obowiązuje już regulacja o zbliżonym charakterze, w sprawach z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi (art. 582¹ § 3 k.p.c.).

Prowadząc badania nad charakterem prawnym sumy przymusowej, doszedłem także do wniosku, iż dla podkreślenia uniwersalnego charakteru sumy przymusowej, stosowanej nie tylko w postępowaniu egzekucyjnym, lecz także w postępowaniu nieprocesowym i zabezpieczającym, właściwe jest określanie tej instytucji jako środka przymusu, bez dodawania zwrotu – egzekucyjnego. Przy czym analizując sumę przymusową wyłącznie w aspekcie egzekucji świadczeń niepieniężnych w pełni dopuszczalne jest używanie pojęcia środek egzekucyjny.

Ponadto ustaliłem, że suma przymusowa jest środkiem dyskrejonalnym w dwóch aspektach: co do samego jej nałożenia, bądź też nie oraz w kwestii wysokości sumy przymusowej. W pierwszym aspekcie, stwierdziłem, że w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym ustawodawca przyznał sądowi władzę dyskrejonalną w decydowaniu o zastosowaniu analizowanego środka, bądź nie. Z art. 756² § 1, 1050¹ § 1 i 1051¹ § 1 wprost wynika, że „sąd może” zagrozić nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej (nakazać zapłatę określonej sumy pieniężnej). Sąd nie jest związany wnioskiem uprawnionego (wierzyciela) o zastosowanie sumy przymusowej i w ramach swej władzy dyskrejonalnej może odmówić nałożenia tego środka. Sąd stosuje fakultatywnie analizowany środek, mając na uwadze charakter świadczenia i potrzebę nałożenia sumy przymusowej w okolicznościach konkretnej sprawy. Dyskrejonalność sumy przymusowej byłaby całkowicie wyłączona, jeśli ustawodawca nadałby jej charakter środka ściśle odszkodowawczego, bowiem wówczas sąd badałby istnienie rzeczywistej szkody, a w razie jej zaistnienia oraz pozostałych przesłanek odpowiedzialności cywilnej, orzeczenie nakładające sumę przymusową miałoby charakter konieczny. Natomiast w postępowaniu opiekuńczym o wykonywanie kontaktów z dzieckiem zastosowanie sumy przymusowej jest jedynym środkiem wymuszenia na osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje albo osobie uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osobie, której tego kontaktu zakazano, określonego zachowania, bądź jego zaniechania. W zakresie wysokości sumy przymusowej – w każdym przypadku jej stosowania – realizowana jest dyskrejonalność sądu, przy czym ograniczona przez maksymalną wysokość wskazaną we wniosku wierzyciela (uprawnionego).

Następnie w wyniku prowadzonych badań ustaliłem, że suma przymusowa ma charakter groźący, gdyż poza przypadkiem egzekucji świadczenia niepieniężnego z art. 1051¹ k.p.c., w pierwszej fazie jej stosowania dochodzi do zagrożenia nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej. Dlatego, jeśli dłużnik (obowiązany) spełni swoje świadczenie, nie zostanie nałożony obowiązek zapłaty sumy przymusowej. Natomiast, gdy bezskutecznie upłynie termin wyznaczony dłużnikowi (obowiązanemu) do wykonania obowiązku, sąd nakazuje zapłatę sumy pieniężnej, a zatem następuje likwidacja sumy przymusowej, zaś prawomocne postanowienie sądu w tym przedmiocie jest tytułem wykonawczym na rzecz wierzyciela (uprawnionego).

Rezultatem badań jest przyjęcie, że suma przymusowa realizuje także funkcję represji, ze względu na treść art. 1050¹ § 3, przy czym można poddać w wątpliwość zasadność przyznania wierzycielowi prawa do uzyskania sumy pieniężnej już po wykonaniu czynności przez dłużnika, chociażby wykonanie nastąpiło po upływie terminu wyznaczonego przez sąd.

W takim przypadku ostateczny cel stosowania sumy przymusowej został osiągnięty, gdyż dłużnik spełnił świadczenie niepieniężne.

Co do charakteru prawnego, ustaliłem również, że suma przymusowa jest środkiem akcesoryjnym (instrumentalnym), gdyż w każdym przypadku dopuszczalności jej stosowania, podstawowy warunek to istnienie orzeczenia sądu lub innego aktu, dla którego zapewnienia efektywności, nakłada się na dłużnika (obowiązanego; uczestnika postępowania) sumę przymusową. Następnie suma przymusowa jest środkiem modyfikującym na dwóch płaszczyznach. Jej zastosowanie zmienia sytuację prawną strony bierniej postępowania w ten sposób, że powiększa jej odpowiedzialność o nowy obowiązek, w tym przypadku – zapłaty określonej kwoty pieniężnej. Ponadto suma przymusowa jest środkiem modyfikującym także w aspekcie samej dopuszczalności zmiany wysokości nakazanej zapłaty kwoty pieniężnej. Suma przymusowa ma również charakter personalny, gdyż w każdym przypadku jej zastosowania celem jest wywarcie wpływu na wolę podmiotu zobowiązanego, bądź jak określa się w piśmiennictwie obcym: „zastraszanie”, tak aby zachował się on zgodnie z treścią obowiązku. Wydaje się, że charakter ten dominuje w analizowanej instytucji, zarazem nie wykluczając charakteru majątkowego (realnego). Z drugiej bowiem strony, ostateczną konsekwencją zastosowania sumy przymusowej jest nakazanie dłużnikowi (uczestnikowi postępowania, obowiązanemu) zapłatę określonej kwoty pieniężnej.

Przeprowadzone badania nad charakterem prawnym sumy przymusowej pozwoliły sformułować jej definicję w ujęciu pozytywnym i przyjąć, że jest środkiem przymusu pośredniego, głównie o charakterze osobistym i psychologicznym, gdyż ze swojej istoty wpływa na wolę podmiotu zobowiązanego do spełnienia określonego świadczenia, a równocześnie stanowi sankcję (karę) pieniężną, rozumianą jako represja za niedopełnienie obowiązku i uszczerbek w majątku dłużnika, ponoszony na rzecz uprawnionego wierzyciela (uczestnika postępowania, uprawnionego). Natomiast w ujęciu negatywny polska suma przymusowa nie jest odszkodowaniem za szkody wyrządzone niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania, jak również nie jest zadośćuczynieniem. Jedną z zasadniczych cech sumy przymusowej jest bowiem to, że w ogóle nie implikuje istnienia szkody.

Kolejnym istotnym wynikiem badań w odniesieniu do sumy przymusowej w postępowaniu o wykonywanie kontaktów z dzieckiem jest ustalenie, że wbrew zamierzeniom ustawodawcy, instytucja ta nie umożliwia elastycznej reakcji sądu opiekuńczego stosownie do konkretnego stanu faktycznego i dobra dziecka. Postępowanie składa się bowiem z dwóch etapów: zagrożenia nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy

pieniężnej oraz nakazania zapłaty należnej sumy pieniężnej. Wydanie pierwszego, jak i każdego kolejnego postanowienia wymaga wniosku osoby zainteresowanej (art. 598¹⁸ § 1). Przed wydaniem każdego z postanowień, sąd obligatoryjnie wysłuchuje uczestników postępowania (art. 598¹⁸ § 2). Zarówno na postanowienia wydane w pierwszym etapie postępowania, jak i w drugim — przysługuje zażalenie (art. 598¹⁵ § 3, art. 598¹⁶ § 3, art. 598¹⁷ § 3), co prowadzi do przedłużania postępowania. Dodatkowo, z uwagi na wyłączenie stosowania art. 577, sąd opiekuńczy nie może „elastycznie” zmieniać swych postanowień, jeżeli wymaga tego dobro dziecka (art. 598²¹). W praktyce sądowej, postępowanie o wykonywanie kontaktów z dzieckiem jest długotrwałe i zamienia się w swoistą arenę walki pomiędzy rodzicami dziecka, w ogóle nie realizując istoty tego postępowania – ochrony dobra dziecka.

Istotnym wynikiem badań nad sumą przymusową w postępowaniu zabezpieczającym jest przyjęcie, że nie stanowi ona odrębnego, nowego sposobu zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych. Suma przymusowa jest dodatkowym, fakultatywnym rozstrzygnięciem sądu, w pełni akcesoryjnym do pozytywnego rozstrzygnięcia wniosku o udzielenie zabezpieczenia w sposób wymieniony w art. 756² § 1 pkt 1 – 3. Dlatego suma przymusowa nakładana na obowiązane w postępowaniu zabezpieczającym stanowi środek prawny o charakterze przymuszającym, którego celem jest zagwarantowanie, iż obowiązany zachowa się zgodnie z zakazami lub nakazami adresowanymi do niego w ramach nowacyjnego zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych. Podkreśliłem, że sama zapłata kwoty z tytułu sumy przymusowej nie powoduje realizacji zabezpieczenia orzeczonego w postanowieniu sądu.

Kolejnym ważnym wynikiem badań w odniesieniu do sumy przymusowej w egzekucji świadczeń niepieniężnych jest sformułowany postulat, aby ustawodawca ostatecznie rozstrzygnął, czy utrzyma w odniesieniu do egzekucji czynności niezastępowalnej i egzekucji zaniechania czynności lub nieprzeszkadzania czynności wierzyciela model środków przymusu w postaci grzywny z zamianą na areszt, czy też zrezygnuje z niego całkowicie na rzecz sumy przymusowej. Doszedłem bowiem do wniosku, że dalsze utrzymywanie po pięciu latach dualistycznego systemu środków przymusu jest bezcelowe, gdyż siłą tradycji ogranicza stosowanie w praktyce modelu sumy przymusowej na rzecz grzywny i aresztu. Rozwój środków przymusu wzorowanych na francuskim *astreinte*, w przeanalizowanych w niniejszym opracowaniu obcych porządkach prawnych, pozwala w pełni pozytywnie odnieść się do instytucji polskiej sumy przymusowej.

Przedstawione wyżej wnioski i ustalenia pracy mogą stanowić punkt wyjścia i płaszczyznę do dyskusji naukowej na temat polskiej sumy przymusowej, tak aby lepiej poznać tę nową instytucję w postępowaniu cywilnym i móc sformułować ewentualne postulaty *de lege ferenda*, poprawiające jej funkcjonowanie w praktyce sądowej.

5. Pozostałe osiągnięcia i formy aktywności naukowej oraz działalność popularyzująca naukę

Omawianej wyżej problematyki sumy przymusowej opartej na francuskim modelu *astreinte* dotyczyły także inne, wcześniejsze moje publikacje. Otóż, w opracowaniu *Suma przymusowa według francuskiego modelu astreinte w polskim kodeksie postępowania cywilnego*, [w:] M. Tomalak (red.) *Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, podjąłem wstępne, sumaryczne rozważania na temat sumy przymusowej w postępowaniu opiekuńczym, zabezpieczającym i egzekucyjnym, które stanowiły punkt wyjścia do szczegółowych badań zawartych w późniejszej pracy. W ramach wcześniejszego cyklu publikacji na temat sumy przymusowej, w opracowaniu pt. *Egzekucja świadczeń niepieniężnych na podstawie francuskiego modelu astreinte w prawie włoskim*, [w:] T. Ereciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz (red.), *SINE IRA ET STUDIO. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, skoncentrowałem się na szczegółowej analizie rozwiązań prawa włoskiego w zakresie przyjętej instytucji *astreinte*. Także w opracowaniach pt. *Nakazanie zapłaty sumy pieniężnej w nowym postępowaniu o wykonywanie kontaktów z dzieckiem*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2013, Nr 3 oraz pt. *Przymusowe wykonanie orzeczeń o kontaktach z dzieckiem na przykładzie prawa hiszpańskiego, włoskiego i niemieckiego*, „Studia Prawno Ekonomiczne” 2013, t. 88, podjąłem zagadnienie sumy przymusowej w nowym postępowaniu opiekuńczym o wykonywanie kontaktów z dzieckiem, jak i w aspekcie rozwiązań prawa obcego. Rozważania te stanowiły punkt wyjścia do kompleksowych badań ujętych w późniejszej pracy.

W pracy naukowej kontynuowałem także swoje zainteresowanie instytucją wyjawienia majątku (art. 913 i n. k.p.c.), której poświęciłem pracę magisterską. Otóż, jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych opublikowałem pracę pt. *Wyjawienie majątku w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, „Monitor Prawniczy” 2004, Nr 23 oraz *głosę krytyczną do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r. (III CZP 98/02)*, „Monitor Prawniczy” 2004, Nr 15. Dalsze rozważania na temat wyjawienia majątku

zawarłem w opracowaniach opublikowanych już po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych. W artykule pt. *Wykaz majątku dłużnika składany przed komornikiem sądowym w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 10.07.2015 r.*, „Przegląd Sądowy” 2017, Nr 1, s. 7 – 19, przeprowadziłem szczegółową analizę nowelizacji przepisów k.p.c., mocą których wprowadzono nowe rozwiązania prawne, związane ze sprawnym poszukiwaniem majątku dłużnika. Moje zainteresowanie instytucją wyjawienia majątku w prawie polskim doprowadziło także do zbadania rozwiązań prawa hiszpańskiego, włoskiego i niemieckiego w kwestii poszukiwania majątku dłużnika. Ciekawe ustalenia prawnoporównawcze zawarłem w opracowaniu pt. *Wyjawienie majątku dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w prawie hiszpańskim, włoskim i niemieckim*, „Studia Prawno Ekonomiczne” 2016, t. 98.

Moje zainteresowania naukowe dotyczyły również zagadnienia zbiegu egzekucji sądowych oraz zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej. Wyniki swoich badań ująłem w opracowaniu pt. *Zbieg egzekucji sądowych - kilka uwag o stosowaniu art. 773(1) KPC*, „Monitor Prawniczy” 2015, Nr 1. Rozwazałem tam wątpliwości interpretacyjne powstałe po nowelizacji art. 773 k.p.c. z dnia 16 września 2011 r., dotyczącej rozstrzygnięcia zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej. Opowiedziałem się przeciwko pojawiającej się praktyce egzekucyjnej polegającej na tym, że w przypadku zbiegu egzekucji sądowych dalszą egzekucję przejmuje komornik właściwy, ale jedynie co do konkretnego sposobu we wszystkich pozostających w zbiegu sprawach, zaś egzekucja prowadzona z majątku dłużnika nieobjętego zbiegiem pozostaje u dotychczasowego komornika. Następnie, w artykule *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 10 lipca 2015 r.*, „Przegląd Sądowy” 2016, Nr 1, dokonałem szczegółowej analizy nowych rozwiązań prawnych w zakresie modelu rozstrzygnięcia zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej. W opracowaniu sformułowałem propozycję wykładni nowych przepisów art. 773, 773², 774 i 775 k.p.c.

Badalem również zagadnienie powództwa grupowego, zarówno w aspekcie prawa polskiego, jak i obcego. We współautorstwie z Panem Profesorem W.J. Katnerem z Uniwersytetu Łódzkiego przygotowałem opracowanie pt. *Polska class action - wybrane zagadnienia prawa materialnego i postępowania cywilnego*, [w:] J. Gudowski, K. Weitz (red.) *Aurea Praxis Aurea Theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011. W ramach tej pracy zająłem się kwestią postępowania egzekucyjnego związanego z przymusowym wykonaniem orzeczenia wydanego w postępowaniu z powództwa grupowego, w trybie art. 22 i 23 ustawy z dnia

17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. Nr 7, poz. 44 ze zm.). Następnie, w efekcie badań podjętych nad powództwem grupowym w prawie włoskim opublikowałem artykuł pt. *Wybrane aspekty azione di classe w prawie włoskim*, „Studia Prawno Ekonomiczne” 2015, t. 96. Celem opracowania było przedstawienie wybranych zagadnień włoskiej *azione di classe*. Omówiłem genezę wprowadzenia *azione di classe* do włoskiego Kodeksu konsumenckiego z 6 września 2005 roku, mocą ustawy nowelizującej z 24 grudnia 2007 roku, zakres podmiotowy i przedmiotowy tej instytucji, dwie fazy postępowania wszczętego powództwem grupowym, tj. fazę wstępną, w której sąd bada dopuszczalność powództwa oraz fazę merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto przedstawiłem sposoby rozstrzygnięcia powództwa grupowego przez sąd oraz zaprezentowałem ocenę nauki prawa włoskiego odnośnie obecnego modelu *azione di classe*.

Ważne miejsce w moich zainteresowaniach naukowych zajmują także badania prawnoporównawcze w zakresie postępowania egzekucyjnego. Efektem badań jest opracowanie pt. *Egzekucja wydania rzeczy we włoskim Kodeksie postępowania cywilnego – zagadnienia wybrane*, [w:] *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Lubińskiemu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017 (opracowanie przyjęte do druku). W tej pracy doszedłem m.in. do konkluzji, że egzekucja wydania ruchomości (wł. *esecuzione per consegna*) oraz wydania (wprowadzenia w posiadanie) nieruchomości (wł. *esecuzione per rilascio*) w swojej istocie jest zbliżona do rozwiązań prawa polskiego. W pierwszym przypadku, egzekucja sprowadza się bowiem do odebrania rzeczy ruchomej dłużnikowi przez organ egzekucyjny i wydania jej wierzycielowi (por. art. 1041 § 1 k.p.c.), natomiast w drugim – organ egzekucyjny w pierwszej kolejności wzywa dłużnika do dobrowolnego wykonania obowiązku wydania nieruchomości w wyznaczonym terminie – w doktrynie włoskiej tę czynność nawet określa się jako zawiadomienie prewencyjne – a po bezskutecznym upływie terminu organ egzekucyjny wprowadza wierzyciela w posiadanie (por. art. 1046 § 1 k.p.c.). W analizowanym zakresie rozwiązania prawa włoskiego i polskiego różnią się przede wszystkim w szczegółach. Ustaliłem również, że interesujące problemy w świetle prawa włoskiego dotyczą treści tytułu egzekucyjnego zobowiązującego do wydania rzeczy oraz pozycji osoby trzeciej w toku egzekucji. Warte uwagi jest także zagadnienie trybu postępowania z ruchomościami niebędącymi przedmiotem egzekucji, odnalezionymi na nieruchomości, w której posiadanie został wprowadzony wierzyciel. Kolejnym opracowaniem jest artykuł zgłoszony do „Studiów Prawno Ekonomicznych”, pt. *Egzekucja przez zarząd „para pago” w prawie hiszpańskim*. W tym zagadnieniu powracam do tematu mojej rozprawy doktorskiej, którą poświęciłem polskiej egzekucji przez zarząd przymusowy.

Interesujące było bowiem prowadzenie szczegółowych badań nad rozwiązaniami prawa hiszpańskiego, w aspekcie sposobu egzekucji świadczeń pieniężnych, zbliżonego swym charakterem do polskiej egzekucji przez zarząd przymusowy.

W pracy badawczej podejmowałem także inne, ważne zagadnienia dla nauki i praktyki. Otóż, w artykule *Sprzedaż lokalu na podstawie wyroku wydanego w trybie art. 16 ust. 1 ustawy o własności lokali*, „Monitor Prawniczy” 2014, Nr 2, poddałem analizie dotychczas nie omówione w literaturze postępowanie o wykonanie wyroku zezwalającego na sprzedaż lokalu w trybie art. 16 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali. Licytacyjna sprzedaż lokalu wywołuje liczne wątpliwości praktyczne, z uwagi na niedostatek regulacji prawnej w tym zakresie. Sprzedaż lokalu następuje w drodze licytacji na podstawie przepisów k.p.c. o egzekucji z nieruchomości. Przepisy o egzekucji sądowej są w tym postępowaniu stosowane w sposób odpowiedni, z uwzględnieniem celu prowadzonego postępowania, co wywołuje liczne wątpliwości interpretacyjne. W opracowaniu *Zażalenie komornika sądowego na postanowienie sądu I instancji o obniżeniu opłaty egzekucyjnej*, „IUSTITIA” 2014, Nr 3 odniosłem się do błędnej praktyki, w tym stanowiska Sądu Najwyższego, wyłączającej prawo komornika do składania zażalenia od postanowienia sądu pierwszej instancji o obniżeniu opłaty egzekucyjnej w trybie art. 49 ust. 7 – 10 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz. U. z 2017, poz. 1277). W artykule pt. *Opłata stosunkowa w egzekucji z nieruchomości w razie przyłączenia się innego wierzyciela w trybie art. 927 k.p.c.*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2012, Nr 1, zająłem się kwestią kosztów egzekucji, która z punktu widzenia zwłaszcza dłużnika ma niezwykle istotne znaczenie. Natomiast w pracy we współautorstwie z M. Jaślikowskim, pt. *Odsetki od sum depozytowych na rachunkach bankowych sądów w planie podziału sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości*, „Monitor Prawniczy” 2010 r., Nr 16 prowadziłem rozważania na tle art. 808 k.p.c., które jak można domniemywać doprowadziły do nowelizacji tego przepisu mocą ustawy z dnia 26 września 2014 r. (Dz. U. poz. 1626).

Ważną część mojej pracy naukowej zajmuje także studiowanie orzecznictwa Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego. Efektem tej pracy są glosy do orzeczeń: *glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r. (III CZP 93/10)*, „Monitor Prawniczy” 2016, Nr 2, *glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2015 r. (III CZP 42/15)*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2016, Nr 9, *glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2016 r. (III CZP 106/15)*, „Monitor Prawniczy” 2016, Nr 18, *glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2015 r. (I CSK 311/14)*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2016, Nr 6, *glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r. (III CZP 103/14)*,

„Orzecznictwo Sądów Polskich” 2015, Nr 11, *glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r. (III CZP 133/13)*, „Monitor Prawniczy” 2015, Nr 21, *glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 stycznia 2013 r. (SK 18/11)*, „Monitor Prawniczy” 2013, Nr 12.

W ramach pracy badawczej jestem także współautorem komentarzy do kodeksu postępowania cywilnego. W dziele zbiorowym *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do artykułów 758 – 1088*, pod red. J. Jankowskiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, opracowałem komentarz do art. 913 – 920¹ (przepisy o wyjawieniu majątku dłużnika), art. 921 – 1003 (przepisy o egzekucji z nieruchomości), art. 1041 – 1059 (przepisy o egzekucji świadczeń niepieniężnych), art. 1060 – 1064 (przepisy szczególne o egzekucji z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców), art. 1064¹ – 1064²³ (przepisy o egzekucji przez zarząd przymusowy oraz o egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego). Opracowując komentarz do wymienionych przepisów wykorzystałem także swoje doświadczenie zawodowe związane z pełnionym urzędem sędziego sądu rejonowego oraz jako sędziego delegowanego do orzekania w sądzie drugiej instancji w sprawach apelacyjnych i zażaleniowych. Następnie w dziele zbiorowym *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do artykułów 730 – 1217*, pod red. J. Jankowskiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013 (oraz drugie wydanie z 2015), także opracowałem komentarz do art. 913 – 920², 921 – 1003, 1041 – 1059, 1060 – 1064, 1064¹ – 1064²³. W drugim wydaniu tego *Komentarza* z 2015 r. uzupełniłem poprzednie opracowanie o nowe poglądy wyrażone w nauce i orzecznictwie, zaproponowałem nową wykładnię przepisów, opracowałem komentarz do nowych przepisów oraz tych, których treść została zmodyfikowana. W dziele zbiorowym *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do artykułów 1 - 729*, pod red. A. Góry – Błaszczukowskiej, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013 (oraz drugie wydanie z 2016) opracowałem komentarz do przepisów art. 227 – 315 (przepisy o dowodach i postępowaniu dowodowym), art. 716 – 729 (przepisy o postępowaniu w razie zaginięcia lub zniszczenia akt). Opracowując także ten komentarz do przepisów o postępowaniu rozpoznawczym, wykorzystałem swoje doświadczenie zawodowe związane z pełnionym urzędem sędziego sądu rejonowego oraz jako sędziego delegowanego do orzekania w sądzie drugiej instancji w sprawach apelacyjnych i zażaleniowych.

Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyłem w licznych konferencjach naukowych, seminariach i szkoleniach, na części z nich wygłaszając referaty. Były to:

- *Seminarium dotyczące kluczowych zagadnień nowelizacji Kodeksu Postępowania Cywilnego*, zorganizowane przez Studenckie Koło Naukowe Prawa Cywilnego i Handlowego (25 kwietnia 2012 roku, Łódź), wygłosiłem wykład nt. *Egzekucji świadczeń niepieniężnych*,
- konferencja międzynarodowa nt. *Zawód komornika wczoraj, dziś, jutro* (28 maj – 1 czerwiec 2012 roku, Karpacz),
- szkolenie nt. *Zakres ochrony prawnej powierzony referendarzom sądowym w postępowaniu cywilnym. Odmowa nadania klauzuli wykonalności przez referendarza sądowego – przesłanki i skutki. Nadania klauzuli wykonalności aktom notarialnym, bankowym tytułom egzekucyjnym oraz administracyjnym tytułom wykonawczym*, (27 listopad 2012 roku, Łódź),
- Ogólnopolskie Szkolenie Komorników Sądowych, (10 – 14 czerwca 2013 roku, Mikołajki), wygłosiłem wykład nt. *Zbieg egzekucji*,
- IV konferencja *Komornicy Sądowi – pomiędzy fikcją medialną a rzeczywistością*, której tematem była *Egzekucja sądowa a gospodarka w kryzysie*, (25 październik 2013 roku, Łódź),
- konferencja nt. *Czynności profesjonalnego pełnomocnika w zakresie kompetencji sądów w znnowelizowanym postępowaniu egzekucyjnym*, (22 listopada 2013 roku, Warszawa), wygłosiłem wykład o zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej,
- spotkanie w Instytucie Nauk Prawnych PAN w ramach projektu badawczego poświęconego uzasadnieniom orzeczeń sądów nt. *Uzasadnienia orzeczeń sądowych – problemy*, (27 listopada 2015 roku, Warszawa),
- szkolenie nt. *Standardy procedury w sprawach transgranicznych*, (20 stycznia 2015 roku, Łódź),
- szkolenie nt. *Zarządzanie ryzykiem*, przeprowadzone przez EY Academy of Business (12 – 13 październik 2015 roku, Łódź),
- Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Od nakazu do przybicia – czyli egzekucja w praktyce*, (17 grudnia 2015 roku, Łódź), wygłosiłem referat nt. *Zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej*,
- konferencja w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, nt. *Prawo w działaniu - Efektywność i sprawność egzekucji świadczeń pieniężnych*, (20 czerwca 2016 roku),

- szkolenie nt. *Wysłuchanie dziecka w postępowaniu cywilnym*, (29 kwietnia 2016 roku, Warszawa),
- kurs doskonalenia zawodowego sędziów nt. *Odpowiedzialność Skarbu Państwa. Postępowanie przed sądem rodzinnym w sprawach nieletnich. Udzielanie zabezpieczeń w sprawach rodzinnych. Prawo autorskie. Umowa o roboty budowlane. Rozporządzenie spadkowe europejskie. Wybrane zagadnienia z zakresu prawa materialnego i procesowego w sprawach o rozwód i separację. Wizerunek sędziego i kontakty z mediami. Reprezentacja małoletniego dziecka przy czynnościach prawnych w zakresie prawa osobowego, jak i zarządzania majątkiem*, (10 – 13 maj 2016 roku, Gdańsk).

Justyna Jaszczyńska